

Osmanlıca Yardımcı Harfler (Vokal, Okutucu Harfler)

Osmanlı Türkçesi'nde Türkçe kelimeleri okumak için yardımcı harfler (vokal, okutucu) kullanılmaktadır. Elif (ا), vav (و), he (ه), ye (ی) harfleri yardımcı harf (vokal, okutucu) olarak kullanılır. Bu harfler yardımcı harf değilse kendi seslerini verirler. Sessiz bir harf tek başına yazıldığında okunamaz, okunabilmesi için bir sesli harfe ihtiyaç vardır. Yardımcı harfler sessiz harflerden sonra geldiklerinde o harfe ses kazandırır. Bu sessiz harflerin de bir hece olarak okunabilmesi için kendilerinden sonra elif (ا), vav (و), he (ه), ye (ی) harflerini almaları gerekir.

Yardımcı Harf Olarak Elif (ا)

Elif bir sessiz harften sonra gelirse o sessiz harfi a sesinde okutur. Türkçe kelimelerde kısa, Arapça ve Farsça kelimelerde ise uzun a “â” sesi verir. Be'nin yanında ba veya bâ, ج cim'in yanında جا ca veya câ sesi verir.

باجا	baca	چاقیر	çakır	بابا	baba	فاتح	fâtiḥ
قاتل	kâtil	ياغمر	yağmur	قان	қан	سفالت	sefâlet

Elif, kelimenin başında ilk harf ise, yanında bir elif daha geldiğinde Türkçe kelimelerde uzun hece olmadığından “a” sesinde, Arapça ve Farsça kelimelerde ise uzun a “â” olarak okunur. İkinci elif, birinci elifin üzerinde $\bar{a}$ şeklinde gösterilir. Ancak bu işaret her zaman gösterilmediğinden kelimenin yukarıdaki 6 sesli harften hangisine karşılık olduğuna dikkat etmek gerekir. $\bar{a}$ elifin üzerinde bu şekilde med işareti bulunduğu zaman Türkçe bir kelime ise “a”, Arapça veya Farsça bir kelime ise, uzun a “â”, olarak okunur.

$$ا + ا = \bar{a} = a = \hat{a}$$

آرابه	araba	آش	aş	آزغین	azgın	آطه	aḍa

$$ا = i, i.$$

Kelimenin başında bulunan elif harfinden sonra vokal olan “ی” ye harfi gelirse Türkçe kelimelerde i veya i, Arapça ve Farsça kelimelerde uzun i “î” olarak okunur.

i:

ایرماق	ırmağ	ایشیق	ışık	ایراق	ırağ	ایشین	ışın

i:

ایز	iz	ایزجی	izci	ایش	iş	ایشچی	işçi

î:

ایجاد	îcâd	ایجار	îcâr	ایمان	îmân

$$او = و + ا$$

Elif kelimenin başında و ile birlikte u, ü, o, ö sesini verir.

اوجوز	ucuz	اوشاق	uşaq	اوزون	uzun	اوزوم	üzüm

اوتوز	otuz	اوکوز	öküz	اولغون	Olgun

Yardımcı harf olarak vav(و)

Vav harfi Arap alfabesinin 27'nci, birleşmeyen harflerin de 7'nci ve sonuncusudur. Vav harfi Latin alfabesindeki “v” harfinin karşılığıdır.

وَالِد veled, دَوْلَت devlet, هَوَا hava, وَاجِب vâcib, وَالِي vâli

Vav harfi aynı zamanda yardımcı harftir. Sessiz bir harften sonra gelerek o sessiz harfi o, ö, u, ü sesleriyle okutur. Türkçe kelimelerde bu “u”lar kısa, Arapça ve Farsça kelimelerde ise uzun u “û” şeklinde okunur. Bilindiği gibi Türkçede uzun hece bulunmaz. Uzun u “û”, uzun a “â”, uzun i “î” Arapça ve Farsça kelimelerde görülür. Kelimenin ilk harfi o, ö, u, ü ise tek başına و vav bu seslileri veremez. Kelime başına ilk harf olarak bulunan o, ö, u, ü seslileri elif-vav yardımıyla sağlanmaktadır.

او = o, ö, u, ü olarak okunuyordu. اودون odun, اوزون uzun, اوزوم üzüm... gibi.

Bir sessiz harfi o, ö, u, ü, yuvarlak seslilerinden biri ile okumak istersek o sessiz harften sonra و vav getiririz.

Türkçe kelimelerde (و) Vav:

اوتوز otuz   اوکوز öküz   اولغون olgun   بوشلوق boşluk
پوسته posta   پول pul   توب tüp   چوراپ çorap

Arapça ve Farsça kelimelerde (و) Vav :

پوش pûş   giyen   نور nûr
امور umûr   işler   دیون duyûn   borçlar
امور umûr   işler   دیون duyûn   borçlar

Yardımcı Harf Olarak he (ه):

He (ه) harfi (güzel he, ha-i resmiye) kendisinden önce gelen sessiz harfi hem Türkçe hem de Arapça ve Farsça kelimelerde genellikle “e” bazen de “a” sesiyle okutur.

دده dede   تپه tepe   بروسه Bursa   انقره Ankara   جزیره cezire   مدینه medine

Yardımcı Harf Olarak Ye (ی):

Ye (ی) harfi yardımcı olarak sonuna geldiği sessiz harfi ı, i, sesinde okutur (بی bı, bi). Ancak kelimenin ilk harfi ı veya i ile başlıyorsa o zaman sadece ی ye harfi ı, i sesini karşılamaya yetmez. Bu konu Latin alfabesiyle yazmaya alışmış olanlar için ters gelmektedir. (İki) kelimesini eski harflerle yazarken kelimenin ilk harfi olan sesli harf durumundaki birinci “i” için (ای) ‘k’nin i sesinde okunmasını sağlayan yardımcı harf (vokal) durumundaki ikinci “i” için sadece “ye” getirilerek “ایکی” iki şeklinde yazılır.

Türkçe kelimelerde yardımcı harf olarak ye “ی + ا” = ı, i

ı :	ایلیق	ılık	ایراق	ıraq	ایشیق	ışık	آیری	ayrı
i :	ایز	iz	ایری	iri	ایزجی	izci	ایش	iş

Arapça ve Farsça kelimelerde yardımcı harf olarak bulunan y “ی”, sonuna geldiği sessiz harfi uzun i “î” sesinde okutur.

ایجاب îcâb   ایجاد îcâd
ایمان îmân   کبیر kebîr   büyük
جمیل cemîl   güzel   صغیر sagîr   küçük